

Sygn. akt V ACa 737/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2018r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irena Piotrowska (spr.)
Sędziowie:	SA Aleksandra Janas SA Olga Gornowicz-Owczarek
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2018r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa K. H.

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B. - następcy prawnemu (...) Spółki Akcyjnej w K.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 24 kwietnia 2017r., sygn. akt II Cgg 2/15

- zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala i zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 7.217 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) złotych tytułem kosztów procesu;
- oddala apelację powódki;
- zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 8.100 (osiem tysięcy sto) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Aleksandra Janas	SSA Irena Piotrowska	SSA Olga Gornowicz-Owczarek
----------------------	----------------------	-----------------------------

Sygn. akt V ACa 737/17

UZASADNIENIE

W pozwie przeciwko (...) S.A w K. powódka K. H. domagała się zasądzenia od pozwanej na jej rzecz 150 000 zł tytułem jednorazowego odszkodowania z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz zasądzenie kosztów postępowania.

W odpowiedzi na pozew pozwana (...) S.A. w K. wniosła o odrzucenie pozwu, ewentualnie o jego oddalenie.

Pozwana stwierdziła, że powódka nie jest właścicielką nieruchomości.

Nadto pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia, co do naprawy budynku mieszkalno-gospodarczego, który powstał w 1970 roku.

W piśmie procesowym z dnia 5 czerwca 2015 r. powódka wniosła o oddalenie wniosku pozwanej o odrzucenie pozwu wskazując na umowę darowizny z dnia 14 maja 2015 r., na mocy której stała się właścicielem nieruchomości przy ulicy (...) w R..

Prawomocnym postanowieniem z dnia 22 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek pozwanej o odrzucenie pozwu.

W piśmie procesowym z dnia 24 stycznia 2017 roku powódka rozszerzyła żądanie pozwu i zażądała zasądzenia na jej rzecz:

- a) 245 462,42 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,
- b) 1073,49 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanej opinii głównej biegłego K. M. do dnia zapłaty.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa także w zakresie rozszerzonym.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Gliwicach zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 123 267,95 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 24 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty; dalej idące powództwo oddalił; a nadto orzekł o kosztach procesu.

W motywach tego rozstrzygnięcia wskazano na następujące ustalenia faktyczne oraz ich ocenę prawną.

W dniu 2 października 2014 roku H. L. (1) (matka powódki) złożyła wniosek o naprawienie szkód górniczych w obiektach budowlanych wyrządzonych eksploatacją górniczą (...) S.A. w K. – (...) wskazując, że w marcu 2013 roku ujawniły się następujące szkody górnicze:

- w budynku mieszkalnym, zbudowanym w 1959 r.: pęknięcia stropów w całym budynku, pęknięcia posadzek i balkonu, pęknięcia elewacji zewnętrznej, pęknięcia ścian, duże przechylenie budynku, pęknięcia murków ogrodzeniowych,
- w budynku mieszkalnym, zbudowanym w 1970 r.: pęknięcia ścian, pęknięcia belek nad oknami, wypaczenie okien, pęknięcia posadzki balkonowej i stropu, pęknięcia na klatce schodowej, pęknięcia luksferów garażowych,
- w budynku gospodarczym, zbudowanym w 1970 r.: pęknięcia ścian, pęknięcia belek nad oknami, pęknięcia elewacji zewnętrznej.

W dniu 5 listopada 2014 roku pozwana i H. L. (1) podpisali ugodę, przedmiotem której było naprawienie szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego w nieruchomości położonej w R. przy ulicy (...) składającej się z działki numer (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...). Ugoda dotyczyła budynku mieszkalnego zbudowanego w 1959 roku oraz ogrodzenia frontowego.

Pozwana zobowiązała się do zapłaty kosztów naprawy uszkodzeń.

W dniu 14 maja 2015 roku H. L. (1) darowała K. H. nieruchomość zabudowaną, składającą się z działki numer (...), o powierzchni 0,0510 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) i darowizna ta została przyjęta.

W latach 1979 – 2014 (...) prowadziła w rejonie nieruchomości powódki eksploatację pokładów węgla oznaczonych jako:(...), (...), (...), (...), (...).

Pokład (...) był eksploatowany na głębokości około 472 m, systemem zawalu stropu, a to ścianę I/II na grubości 4 m. Odległość tej ściany od nieruchomości powódki wynosi około 152 m. Maksymalne obniżenia wskutek tej eksploatacji powstały w maju 2013 roku. Na skutek tej eksploatacji teren w rejonie nieruchomości powódki uległ obniżeniu o około 2,37 m. Teren ten nie uległ jeszcze uspokojeniu ze względu na zakończoną w 2014 roku eksploatację węgla w tym pokładzie. W wyniku tej eksploatacji nadal tworzy się niecka osiadania, co zakończy się w roku 2019. Wcześniejsze eksploatacje również miały wpływ na nieruchomość powódki. Stwierdzono, że występuje związek przyczynowy pomiędzy obserwowanymi w budynku mieszkalno–gospodarczym uszkodzeniami a działalnością górniczą w latach 1979 – 2014. Podano, że wpływy eksploatacji zakończonej do 1987 roku powinny się ujawnić najpóźniej na przełomie 1992 – 1993, natomiast wpływy eksploatacji dokonanej w latach 2013 – 2014 mogą się ujawniać przez okres 5 – 6 lat po zakończeniu wydobywania to jest do roku 2018 – 2019.

Na skutek już dokonanych eksploatacji w rejonie nieruchomości powódki teren obniżył się do chwili obecnej o około 2,37 m. Zaznaczono, że dalsza planowana eksploatacja będzie negatywnie oddziaływać na nieruchomość powódki oraz posadowione tam budynki. Przyjęto, że niekorzystne oddziaływanie eksploatacji na nieruchomość powódki zakończy się na przełomie lat 2031 – 2032.

Podano, że budynek mieszkalno–gospodarczy jest obiektem dwukondygnacyjnym, bez podpiwniczenia. Na parterze znajduje się garaż z pomieszczeniami warsztatu oraz toaleta. Na piętrze usytuowana została mieszkalna część budynku z tarasem nad częścią garażową. Obiekt jest częścią dobudowaną do budynku mieszkalnego w latach 70 – tych ubiegłego wieku. Pomiędzy budynkami brak jest dylatacji. Obiekt został wzniesiony w konstrukcji tradycyjnej murowanej, ściany z bloczków betonowych, posadowionych na żelbetowych fundamentach. Stropy i nadproża żelbetowe, budynek zwieńczony został betonowym stropodachem pokrytym papą. W analogicznej technologii został wykonany budynek gospodarczy, stojący w południowo – wschodniej części działki. Obiekt jest dwukondygnacyjny, niepodpiwniczony, na piętro prowadzi schody zewnętrzne, stalowe. Dach krokwiowy, pokryty papą.

Wskazano, że na zewnątrz i wewnątrz budynku mieszkalno – gospodarczego występują pęknięcia ścian, nadproży, posadzek, stropów, luksferów, wypaczenia stolarki. W obrębie budynku gospodarczego występują pęknięcia ścian i nadproży. Stopień wychylenia budynku to 33%, co kwalifikuje go do kategorii uważanej za niedopuszczalną z uwagi na bezpieczeństwo użytkowania budynku. Maksymalne rozwarcia rys (pęknięć ścian) wynoszą 10 mm a średnia zawiera się w przedziale powyżej 8 mm, co stanowi dużą uciążliwość odnośnie użytkowania.

Maksymalne rozwarcie rys w budynku gospodarczym wolnostojącym wynosi 2mm, co stanowi o małej uciążliwości użytkowania.

Ustalono, że budynek mieszkalno – gospodarczy, nie jest w pełni odporny na odkształcenia poziome wynikające z III kategorii terenów górniczych. Konstrukcja budynku pozwala przenieść odkształcenia poziome terenu wynoszące $E_{dop.} = 3,0 \text{ mm/m}$, co w przypadku odkształceń których wartość może osiągać $3,8 \text{ mm/m}$ przy występowaniu III kategorii terenów górniczych jest niewystarczające i nie zapewnia odpowiedniego bezpieczeństwa konstrukcji i użytkowania budynku. Ponadto budynek nie został zabezpieczony na występujące na tym terenie oddziaływania górnicze w przeszłości i aktualnie.

Podano, że część opisanych uszkodzeń we wniosku z dnia 2.10.2014 roku oraz zmierzony w dniu 7.06.2016 roku przechył obiektu są wynikiem eksploatacji zakończonej w 1987 roku. Niektóre uszkodzenia mogły zwiększyć swój rozmiar w skutek wychylenia budynku. Przedmiotowe uszkodzenia ulegają dalszym deformacjom pod wpływem eksploatacji prowadzonej aktualnie, co w przyszłości może prowadzić nawet do katastrofy budowlanej

Stwierdzono, że naprawa szkód w budynku mieszkalno–gospodarczym, poprzez jego rektyfikację, jest niezasadna z uwagi na dalszą planowaną eksploatację górniczą pozwanej a jednorazowe odszkodowanie za ten budynek to kwota 211 631,13 zł. Z kolei wartość szkód w wolnostojącym budynku gospodarczym to kwota 1073,49 zł. Wartość kosztów rozbiórki budynku mieszkalno–gospodarczego powódki obliczono na kwotę 33 831,29 zł.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powództwo okazało się częściowo skuteczne.

Bezspornym w sprawie było, że powódka jest właścicielem nieruchomości na której znajdują się: budynek mieszkalny wybudowany w 1959 roku, budynek mieszkalno–gospodarczy, wybudowany nielegalnie w 1970 roku oraz wybudowany również bez pozwolenia na budowę budynek gospodarczy wolnostojący.

Poza sporem było także, że naprawa uszkodzeń w budynku mieszkalnym, wybudowanym w 1959 r. oraz naprawa ogrodzenia została objęta zawartą pomiędzy pozwaną a jej poprzedniczką prawną ugodą oraz to, że w budynku mieszkalno–gospodarczym i gospodarczym, występują szkody górnicze, które nie zostały przez pozwaną uznane i nie zostały naprawione.

Odwołując się do treści uchwały SN z dnia 22 listopada 2013 r.,

III CZP 75/13 podano, że do spraw o naprawienie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego, w którym zdarzenie wywołujące szkodę, jak i jej powstanie, miały miejsce przed dniem 1 stycznia 2012 roku stosuje się przepisy ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze (jedn. Tekst: Dz.U. z 2005 r Nr 228, poz. 1947 z późniejszymi zmianami)

Wskazując na opinię biegłego J. P. podano, że wpływ na budynek mieszkalno–gospodarczego oraz wolnostojący budynek gospodarczy miała eksploatacja prowadzona przez pozwaną w latach 1979 – 2014. Stwierdzono, że jeśli w 2013 roku budynek mieszkalny, wybudowany w 1959 r. pochyłał się w kierunku wschodnim i pochylenie to wynosiło 20‰ a w 2016 – kiedy biegły M. wykonywał swoją opinię pochylenie budynku mieszkalno – gospodarczego wynosiło maksymalnie 33‰, a pomiędzy tymi obiektami nie ma dylatacji, to bryła całego obiektu pracuje i nadal podlega wpływom górniczym generowanym przez pozwaną. Z zeznań powódki wynika, iż uszkodzenia nasiliły się w 2013 r. Przyjęto, że szkody opisane we wniosku z 2.10.2013 roku zaczęły pojawiać się już w ramach nowej eksploatacji górniczej pozwanej prowadzonej w pokładzie (...) i co najmniej ta eksploatacja je powiększyła – ujawniając je i stąd powódka miała prawo domagać się naprawienia tej szkody wedle unormowania prawnego nowej ustawy zwanej dalej p.g.i.g. Wskazano, że po przeniesieniu własności nieruchomości na powódkę przez H. L. (1) na podstawie umowy darowizny z dnia 14 maja 2015 r., powódka w oparciu o treść art.140 k.c. w związku z art. 144§1 – 3 p.g.i.g. i 145 p.g.i.g. miała prawo dochodzić naprawienia szkody wyrządzonej jej przez zakład górniczy pozwanej.

Podano, że ostatnia eksploatacja, prowadzona przez pozwanego w pokładzie (...) zakończyła się w 2014 roku, ale jej konsekwencje trwają nadal. Część uszkodzeń opisanych przez poprzedniczkę prawną powódki mogła powstać poprzez wpływ eksploatacji górniczej prowadzonej do 1987 roku, ale część mogła się ujawnić w okresie, który został wykazany we wniosku z 1.10.2013 roku.

Jako niezasadny uznano zarzut pozwanej o przedawnieniu roszczeń powódki, podnosząc, że skoro część uszkodzeń opisanych we wniosku z 1.10.2013 roku mogła powstać w wyniku wpływów eksploatacji górniczej pozwanej, prowadzonej w pokładzie (...), które nadal oddziałują na nieruchomość powódki i nadal wywołują szkody, to nie można mówić o przedawnieniu jej roszczeń w oparciu o treść art. 149 p.g.i.g., bowiem od 2013 roku nie upłynął jeszcze okres 5 lat.

Uznano, że powódka miała prawo domagać się odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez pozwanego jego działalnością górniczą na podstawie art. 145 p.g.i.g. Powódka dokonała wyboru sposobu odszkodowania, domagając się zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej

Podano, że opinii biegłego K. M. wynika, iż wartość jednorazowego odszkodowania za szkody w budynku mieszkalno-gospodarczym, liczonego jak wartość odtworzeniowa budynku pomniejszona o stopień jego naturalnego zużycia wynosi 211 631,13 złotych. Opinię tę uznano za fachową i przydatną do rozpoznania sprawy.

Sąd Okręgowy podzielił także opinię biegłego, co do wartości stopnia naturalnego zużycia budynku mieszkalno-gospodarczego powódki.

Ustalono, że dalsze użytkowanie budynku mieszkalno-gospodarczego grozi katastrofą budowlaną a to z uwagi na stopień wychylenia się budynku i powstałe w nim uszkodzenia. Stwierdzono, że koszty rozbiórki budynku są kosztami związanymi ze szkodą górniczą wyrządzoną poprzez działalność górniczą.

Podano, że koszt rozbiórki to kwota 33 831,29 złotych. Wartość odszkodowania należnego powódce obliczono w następujący sposób:

- 211 631,13 zł tytułem jednorazowego odszkodowania za szkody w budynku mieszkalno-gospodarczym,
- 1073,49 zł tytułem odszkodowania za szkody w budynku gospodarczym wolnostojącym,
- kwota 33 831,29 zł tytułem kosztów rozbiórki.

Podkreślono, że poprzedniczka prawna powódki wybudowała dom mieszkalno-gospodarczy oraz budynek gospodarczy wolnostojący bez wymaganego pozwolenia na budowę, a fakt ten obciąża również powódkę. Wskazano, że budynki: mieszkalno – gospodarczy i gospodarczy wolnostojący

zostały wybudowane bez pozwolenia na budowę pod rządami Dekretu z dnia 6 maja 1953 roku Prawo górnicze (Dz.U. z dnia 3 marca 1978 r.) zwanego dalej dekretem, gdzie w art. 66 obowiązek naprawienia szkody górniczej przez przedsiębiorstwo górnicze nie istniał w przypadku, gdy szkoda wynikła w nieruchomości, której gospodarczy charakter zmieniono w sposób istotny bez zezwolenia wymaganego prawem, albo gdy szkoda wynikła w trwałych budowlach i urządzeniach wzniesionych lub przebudowanych bez zezwolenia wymaganego prawem lub niezgodnie z warunkami określonymi w zezwoleniu.

Podano, że szkody wyrządzone przez działalność górniczą pozwanej powstały:

częściowo w okresie obowiązywania wymienionego dekretu, a część szkód powstała już po wejściu w życie nowej ustawy p.g.i.g.

Zaznaczono, że zarówno w ustawie z dnia 4 lutego 1994 roku prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2005.228.1947 j.t) jak i ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz.U. 2011.163.981) ustawodawca nie zamieścił regulacji odpowiadającej tej z dekretu. Odwołano się do treści wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2002 roku w sprawie V CKN 999/00, w którym stwierdzono iż nie ma podstaw prawnych w obowiązujących przepisach do pozbawiania poszkodowanych szkodami górniczymi prawa do naprawienia szkody w wypadku, gdy wynikła ona w budowlach wzniesionych lub przebudowanych bez zezwolenia wymaganego prawem lub niezgodnie z warunkami określonymi w zezwoleniu, jak to przewidywał art. 66 dekretu Prawo górnicze.

Podano, że skoro budynki powódki zostały wybudowane w 1970 roku, to w kwestii bądź to przymusowej rozbiórki bądź to legalizacji tych obiektów winna być stosowana regulacja prawa budowlanego z dnia 24 października 1974 roku (Dz.U. Nr 38 poz. 229) i na podstawie art. 37 – 40 w związku z art. 70 powódka mogłaby uzyskać legalizację budynków do czego jednak nie doszło.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że budowanie budynków na terenach górniczych (wiadomo było, że już w latach 1911 – 1954 prowadzona była w obrębie nieruchomości powódki eksploatacja górnicza) wiąże się z ryzykiem zaistnienia szkód górniczych. Przyjęto, że podjęcie decyzji przez poprzedniczkę prawną powódki o budowaniu budynków:

- bez pozwolenia budowlanego,
- bez zabezpieczeń na szkody górnicze,

jest wzięciem na siebie co najmniej częściowej odpowiedzialności za możliwość powstania szkód górniczych w tych obiektach.

Podano, że na podstawie 53 ust. 1 dawnego p.g.i.g. z 1994 r. dla terenu górniczego sporządzany był miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w trybie określony odrębnymi przepisami, o ile ustawa nie stanowiła inaczej. Z kolei na podstawie art. 64 ust. 1 i 2 dawnego p.g.i.g. przedsiębiorca górniczy miał obowiązek sporządzać plan ruchu zakładu górniczego, który miał odzwierciedlać kwestię ochrony środowiska i obiektów budowlanych (ust. 2 pkt. 5) nadto zapobieżenia szkodom (pkt. 6).

W nowym p.g.i.g. ustawodawca odszedł od obligatoryjności sporządzania planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego bądź jego fragmentu. Jednak, o ile taki plan ma zostać sporządzony, to musi odzwierciedlać również obowiązek ochrony środowiska i obiektów budowlanych – art.104 ust. 2 i 4 pkt. 3 p.g.i.g. Podkreślono, że zgodnie z brzmieniem art. 108 ust. 1i 2 nowego p.g.i.g. przedsiębiorca górniczy ma obowiązek sporządzić plan ruchu zakładu górniczego i w planie tym musi zostać ujęta kwestia ochrony obiektów budowlanych i zapobieganie szkodom i ich naprawa.

Zaznaczono, że w świetle tej regulacji, po stronie pozwanej zarówno na podstawie dawnego p.g.i.g. oraz na podstawie nowej regulacji p.g.i.g. istniał obowiązek:

- ochrony budynków, (również tych wybudowanych bez wymaganego pozwolenia na budowę)
- naprawy tych budynków o ile doszło do powstania szkód.

Oceniając przyczynienie się powódki do powstania szkód uznano, że fakt wybudowania obiektów bez pozwolenia budowlanego, brak legalizacji oraz niezabezpieczenie tych obiektów na szkody górnicze jest przyczynieniem się do powstania szkody w świetle art. 362 k.c. a rozmiar tego przyczynienia oceniono na 50%.

Z tych przyczyn odszkodowanie należne powódce zmniejszono o 50% ustalając kwotę odszkodowania w wysokości 123 267,95 złotych.

Odsetki od tej kwoty zasądzono od dnia wyrokowania

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach postępowania powołano art. 100 k.p.c

Apelację od tego wyroku wniosły obie strony .

Pozwana zaskarżyła wyrok w części t.j. w punkcie 1) i w konsekwencji w zakresie punktu 3) oraz 4).

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego t.j.

a)art. 888 § 1 k.c. w związku z 509 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że w wyniku zawartej w dniu 14.05.2015 r. pomiędzy H. L. (1) oraz powódką K. H. umowy darowizny nieruchomości, doszło do przeniesienia na powódkę wierzytelności z tytułu naprawy szkód górniczych wyrządzonych poszkodowanej H. L. (1) przez pozwaną (...) S.A., pomimo braku takich postanowień w umowie darowizny;

b) art. 144 ustawy z dnia 09.06.2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 1131 z późn. zm.) poprzez przyjęcie, że powódka, nie będąc właścicielem nieruchomości w dacie wyrządzenia szkody, może żądać naprawienia szkody wyrządzonej ruchem zakładu górniczego;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego t.j.

a) art. 227 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów oraz dowolność w ocenie zgromadzonych dowodów w sprawie, poprzez przyjęcie, że powódka jest poszkodowaną w sprawie lub że nabyła prawo do dochodzenia odszkodowania od poszkodowanej H. L. (1).

b) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak w treści uzasadnienia wyroku odniesienia się do podnoszonego przez pozwaną zarzutu związanego z brakiem skutecznego przeniesienia przez H. L. (1) na powódkę prawa do dochodzenia odszkodowania z tytułu szkód górniczych.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania za obie instancje i zmianę wyroku w pkt. 4) poprzez nieobciążanie pozwanej kosztami sądowymi (w tym kosztami opinii biegłych) i obciążenie powódki tymi kosztami w całości; względnie o uchylene wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gliwicach oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Powódka zaskarżyła wyrok w części ,a to :co do punktu 1 w zakresie daty początkowej naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie, co do punktu 2 w całości oraz co do pkt 3 i 5 w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 144 ust. 1 i art. 145 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2016, poz. 1131 z późn. zm.) w zw. z art. 362 k.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez uznanie, iż odpowiedzialność pozwanej za szkody stwierdzone w budynku mieszkalno-gospodarczym i budynku gospodarczym powodów jest ograniczona o 50% z uwagi na przyczynienie się powódki do powstania szkody poprzez brak dysponowania pozwoleniem na budowę tych obiektów, oraz brak ich zabezpieczenia na szkody górnicze, w sytuacji gdy ciężar dowodu wykazania istnienia przyczynienia powódki spoczywa na pozwanej, zaś ta w toku procesu nie wykazała, że w chwili gdy wznoszone były budynki zabezpieczenia były konieczne jak również, że brak pozwolenia na budowę miał jakikolwiek wpływ na powstanie lub powiększenie się szkód,

b) art. 144 ust. 1 i art. 145 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2016, poz. 1131 z późn. zm.) w zw. z art. 455 k.c. oraz art. 481 §1 i 2 k.c. poprzez błędne przyjęcie, iż datą wymagalności roszczenia o odsetki od należności głównej jest data 24.04.2017 r. tj. dzień wydania wyroku, podczas gdy odsetki ustawowe za opóźnienie od należnego powódce odszkodowania w kwocie 212.704,62 zł powinny zostać zasądzone od dnia doręczenia pozwanej opinii głównej biegłego K. M. tj. od dnia 20.10.2016 r., bowiem w tej dacie pozwana powzięła wiedzę o właściwym sposobie naprawienia szkody powódki w postaci jednorazowego odszkodowania pieniężnego oraz jego wysokości i roszczenie o jego zapłatę stało się wymagalne, zaś w kwocie 33.831,29 zł (koszty rozbiórki) od dnia 13.01.2017 r. bowiem w tej dacie pozwana powzięła wiedzę o wysokości tych kosztów i roszczenie o ich zapłatę stało się wymagalne, ewentualnie wymagalność roszczenia powódki w kwocie ponad 150.000 zł powstała najpóźniej od dnia doręczenia pozwanej pisma procesowego powódki z dnia 24.01.2017 r. zawierającego rozszerzenie powództwa.

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść wyroku, a mianowicie:

a) art. 233 §1 k.p.c. przez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczeniem życiowym, dowolną, wybiórczą i nieszczechstronną ocenę zgromadzonego materiału polegającą na przyjęciu , że:

- w chwili gdy wznoszone były budynki zabezpieczenia na szkody górnicze były konieczne;

- brak zabezpieczeń spowodował powstanie lub powiększenie się uszkodzeń budynków w sytuacji gdy z materiału dowodowego sprawy nie wynika istnienie takiej okoliczności, a pozwana nie wykazała się inicjatywą dowodową w tym zakresie;

- brak zabezpieczeń spowodował powstanie lub powiększenie się uszkodzeń budynków w sytuacji gdy szkoda w budynkach powódki polega głównie na ich wychyleniu i ta okoliczność zdecydowała o sposobie naprawienia szkody poprzez jednorazowe odszkodowania bowiem nie istnieją zabezpieczenia, które skutecznie zapobiegałyby przechyłowi;

- brak zabezpieczenia na szkody górnicze oraz brak pozwolenia na budowę świadczy o przyczynieniu się powódki w 50% do powstania szkody, w sytuacji gdy z materiału dowodowego sprawy, w tym opinii biegłego sądowego nie wynika istnienie takiego stopnia przyczynienia się;

- wybudowanie budynków bez pozwolenia na budowę i następnie brak dokonania legalizacji tej samowoli budowlanej jest przyczynieniem się do powstania szkody^w rozumieniu art. 362 k.c., w sytuacji gdy okoliczność ta nie ma żadnego znaczenia dla powstania lub zwiększenia szkód pochodzenia górniczego w obiektach objętych pozwem;

b) art. 100 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i w konsekwencji niewłaściwe określenie zasad ponoszenia kosztów procesu, w sytuacji gdy pozwana winna zostać uznana za stronę w całości przegrywającą sprawę i obciążona kosztami procesu w całości w oparciu o art. 98 k.p.c.

c) art. 100 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 i 2 w zw. z art. 96 ust. 1 punkt 12 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez jego zastosowanie i w konsekwencji niewłaściwe określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów sądowych, w sytuacji gdy powódka jest ustawowo zwolniona (jako strona dochodząca naprawienia szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego) z ponoszenia kosztów sądowych i brak jest podstaw do obciążania jej tymi kosztami;

d) art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy zachodzą przypadki szczególnie uzasadnione tj. charakter roszczenia (szkody górnicze), znaczna dysproporcja finansowa między stronami, uzasadnione przekonanie powódki o słuszności swojego roszczenia;

Ponadto zaskarżonemu wyrokowi zarzucono mającą wpływ na jego treść sprzeczność istotnych ustaleń stanu faktycznego z treścią zebranego materiału dowodowego, polegającą na przyjęciu, iż powódka przyczyniła się do powstania lub zwiększenia szkody w ww. obiektach poprzez brak zabezpieczenia ich na szkody górnicze oraz wybudowanie ich bez pozwolenia na budowę, w sytuacji gdy z materiału dowodowego sprawy nie wynika, że brak zabezpieczeń lub pozwolenia na budowę spowodował powstanie lub powiększenie się szkód w budynkach, jak również nie wynika z niego jakie zabezpieczenia budynki powódki powinny posiadać.

Wskazując na powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części: w pkt 1 i 2 poprzez zasądzenie kwoty w łącznej wysokości 246.535,91 zł i ustalenie daty początkowej naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 212.704,62 zł od dnia 20.10.2016 r. do dnia zapłaty i od kwoty 33.831,29 zł od dnia 13.01.2017 r. do dnia zapłaty;

w pkt 3 poprzez zasądzenie na rzecz powódki kosztów procesu; w pkt 5 poprzez nieobciążanie powódki obowiązkiem zwrotu kosztów sądowych,

ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania za obie instancje w pełnej wysokości.

Postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach na podstawie art. 174 § 1 punkt 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. zawiesił postępowanie w sprawie wobec utraty zdolności sądowej przez pozwaną.

W związku ze zgłoszeniem się do udziału w sprawie następcy prawnego pozwanej – Spółki (...) S.A. w B.- postanowieniem z dnia 26 września 2017 r. podjęto zawieszono postępowanie w sprawie z udziałem Spółki (...) S.A. w B..

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja pozwanej jest zasadna i dlatego musiała odnieść skutek.

Apelacja powódki wobec braku uzasadnionych podstaw prawnych nie mogła odnieść skutku.

Ustalenia faktyczne poczynione w sprawie Sąd Apelacyjny podziela, dokonując ich odmiennej oceny prawnej, co w konsekwencji musiało doprowadzić do zmiany zaskarżonego wyroku.

W rozpoznawanej sprawie zasadnicze, z punktu widzenia rozstrzygnięcia, elementy stanu faktycznego nie były sporne.

Bezspornym było, że szkody w przedmiotowych nieruchomościach nasiliły się w 2013 r. (okoliczność przyznana przez powódkę, k. 380 verte). Poprzedniczka prawna powódki H. L. (1) w dniu 2 października 2014 r. jako poszkodowana właścicielka nieruchomości złożyła wniosek o naprawienie szkód górniczych na tej nieruchomości. Poza sporem jest także, że pomiędzy H. L. (2) a pozwana doszło do zawarcia ugody, na mocy której uzgodniono naprawę szkód górniczych w budynku mieszkalnym oraz szkód w ogrodzeniu frontowym. Pozwana nie zawarła z H. L. (2) ugod co do naprawy szkód w budynku mieszkalno-gospodarczym ani w wolnostojącym budynku gospodarczym. Rację ma zatem strona pozwana podnosząc, że poszkodowaną z tytułu szkód górniczych, które ujawniły się w 2013 r. jest H. L. (2)- jako właścicielka nieruchomości w czasie zaistnienia szkody.

Nie jest również kwestionowana okoliczność, że w dniu 14 maja 2015 r. H. L. (2) darowała powódce nieruchomość objętą sporem, a obdarowana przyjęła darowiznę. W treści umowy darowizny nie zamieszczono jednak oświadczenia co do przeniesienia na rzecz nabywcy nieruchomości prawa do dochodzenia roszczeń z tytułu szkód górniczych, które powstały przed dniem nabycia nieruchomości (cesja wierzytelności.)

W toku procesu nie przedstawiono żadnego dowodu, który wskazywałby na dokonaną przez poprzedniczkę prawną powódki cesję uprawnień z tytułu dochodzenia szkód górniczych ujawnionych w 2013 r. Przeciwnie, powódka w toku całego procesu prezentuje stanowisko, że taka cesja nie jest konieczna, bowiem umowa darowizny obejmuje także wszelkie roszczenia związane z darowaną nieruchomością. Z takim stanowiskiem nie sposób się zgodzić.

Zasadnie pozwana w swojej apelacji podnosi zarzut naruszenia

art. 888 § 1 k.c. w związku z 509 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że w wyniku zawartej w dniu 14.05.2015 r. pomiędzy H. L. (1) oraz powódką K. H. umowy darowizny nieruchomości, doszło do przeniesienia na powódkę wierzytelności z tytułu naprawy szkód górniczych wyrządzonych poszkodowanej H. L. (1) przez pozwaną (...) S.A., pomimo braku takich postanowień w umowie darowizny. Podkreślenia wymaga, że poprzedniczka prawna powódki darowała jej w 2015r. nieruchomość uszkodzoną na skutek wpływów górniczych, które miały miejsce przed datą dokonania darowizny. Oznacza to, że z tytułu darowizny powódka nie została poszkodowana bowiem otrzymała nieruchomość o wartości według jej stanu na 2015r.

Sąd Apelacyjny zaważa, że ustalony w sprawie stan faktyczny uzasadnia wniosek, iż poprzedniczce prawnej powódki przysługiwały roszczenia o naprawę szkód górniczych ujawnionych na przedmiotowej nieruchomości w 2013 r. Wola poprzedniczki prawnej ewentualnego przeniesienia tych uprawnień musi być dokonana w sposób wyraźny i stanowczy. Jak już wyżej wskazano oświadczenia o cesji wierzytelności z tytułu odszkodowania za szkody górnicze nie zostało złożone. Zagadnienie przejścia uprawnień z tytułu roszczeń o naprawienie szkód górniczych w przypadku zbycia nieruchomości było przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego.

Utrwalone w orzecznictwie jest stanowisko, że przejście korzyści i ciężarów w przypadku zbycia nieruchomości odnosi się do tych tylko ciężarów i korzyści, jakie powstały po wydaniu rzeczy. Jeżeli chodzi o odszkodowanie

dotyczące zbytej nieruchomości przypadające za okres wcześniejszy to mogłoby ono przejść na nabywcę tylko na podstawie szczególnej umowy. Nie zmienia sytuacji okoliczność, że w myśl art. 43 i 45 prawa górniczego (Dz.U. 1961 nr 23 poz. 113) naprawienie szkody górniczej polega przede wszystkim na przywróceniu nieruchomości do stanu poprzedniego a dopiero w dalszej kolejności na zapłacie odszkodowania pieniężnego. Przepisy te nie zmieniają bowiem fundamentalnej zasady prawa cywilnego, że odszkodowanie przysługuje poszkodowanemu a poszkodowaną była poprzedniczka prawna powódki jako właścicielka nieruchomości w chwili powstania szkód górniczych. (por. wyrok SN z dnia 14 kwietnia 1971 r. sygn. akt III CRN 56/71). Wyrok ten odwołuje się, co prawda, do przepisów nieobowiązującego już prawa górniczego z 1961 r. jednak co do skutków przejścia ciężarów i korzyści w przypadku zbycia nieruchomości zachowuje swoją aktualność.

Trafnie zatem podnosi pozwana, że zgodnie z brzmieniem art. 144 ustawy z dnia 09.06.2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 1131 z późn. zm.) powódka, nie będąc właścicielem nieruchomości w dacie wyrządzenia szkody, może żądać naprawienia szkody wyrządzonej ruchem zakładu górniczego. W sytuacji gdy oświadczenie o cesji wierzytelności z tytułu odszkodowania za szkody górnicze ujawnione przed dokonaniem darowizny - nie zostało złożone przez poprzedniczkę prawną powódki - to nie jest ona czynnie legitymowana do wystąpienia z niniejszym powództwem.

W tym stanie rzeczy powództwo – wobec braku legitymacji czynnej po stronie powodowej – podlegało oddaleniu.

Mając powyższe na uwadze apelacja pozwanej odniosła skutek bowiem zaskarżony wyrok musiał ulec zmianie.

Z uwagi na to, że powódka przegrała proces co do zasady bezprzedmiotowym stało się rozważanie zarzutów podniesionych w jej apelacji. Zarzuty zawarte w apelacji powódki kwestionowały jedynie sposób obliczenia zasądanego na jej rzecz odszkodowania oraz terminu naliczenia odsetek za opóźnienie.

W tym stanie rzeczy na skutek apelacji pozwanej, na podstawie art. 386 §1 k.p.c., zmieniono zaskarżony wyrok i oddalono powództwo.

O kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji postanowiono na podstawie art. 100 k. p. c. w związku z art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych odstępując od obciążania powódki poniesionymi w sprawie wydatkami.

Apelacja powódki na podstawie art. 385 k.p.c. została oddalona jako bezzasadna.

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono stosownie do brzmienia art. 98 k.p.c. zgodnie z zasadą finansowej odpowiedzialności stron za wynik procesu. Wysokość stawki opłaty za czynności profesjonalnego pełnomocnika określono na podstawie § 2 pkt. 7 w związku z §10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji w rozpoznawanej sprawie.

SSA Aleksandra Janas SSA Irena Piotrowska SSA Olga Gornowicz- Owczarek